

Protestantski sastanak u Lausanni

Lani smo pisali u 4. broju »Života«, što su protestanti uradili na svom sastanku u Stockholmu (u kolovozu 1926.) i kako su izabrali odbor od 65 lica, koji će nastaviti rad oko unije svih kršćanskih crkvi i konfesija. Na tom sastanku nije nitko dirao u vjeru ili nauku ili obrede ma koje vjere. Sastanak bi u Lausanni morao ipak značiti korak naprijed, t. j. naći i neko jedinstvo u vjeri. Tom smo zgodom iznijeli opasku ruskog mislioca Trubeckoja, da bez dogmatskog i upravnog jedinstva mogu nastati samo nove crkve i nove vjere, ali vjerskog jedinstva ne može da bude. Je li se ovo obistinilo i u Lausanni?

1. Tok sastanka.

Već je odavna postojalo među engleskim protestantima udruženje »Associattion for the Promotion of the Unity of Christendom« (Nekoji su katolici simpatizirali s tim udruženjem, pa ga je sv. Stolica g. 1864. zabranila). Konferencija u Lambethu je g. 1880. prihvatila minimalni program: sv. Pismo, apostolsko i nicejsko vjerovanje, dva sakramenta (krštenje i večera), episkopalna vlast (uzevši je povjesnički, ne istražujući njezino apostolsko podrijetlo). Tu su samo četiri stvari, dakle minimalno što se traži da dođe do jedinstva. Ipak Englezi nijesu uspjeli. Na to su američki protestanti g. 1911. osnovali svoj »World Conference of Faith and Order«. Milijunaš je Morgan dao udruženju do 100.000 dolara. Ovo je društvo potrošilo zadnje godine oko 14 milijuna dinara. Ovo udruženje radi neumorno, pa je njegovim nastojanjem došlo do sastanka u Lambethu, Genevi 1920., Stockholmu 1925. i sada u Lausanni 1927.

Sastanak je u Lausanni imao da raspravlja o pitanjima: 1. Potreba jedinstva, 2. evanđelje kao glasnik crkve u svijetu, 3. naravnost crkve, 4. zajednička vjeroispovijest, 5. crkvena služba, 6. sakramenti, 7 jedinstvo kršćanstva i odnos s raznim crkvama. Tu se u suštini krije program Lambetha.

I ovim sastankom, kao uopće svakim nastojanjem oko vjerskog jedinstva, odriče se protestantizam svog temeljnog individualističkog načela. U Stockholmu je on priznao potrebu jedinstva u činu, u Lausanni čak i u vjeri. Drugo je pitanje, da li je ovaj sastanak i postigao to »jedinstvo vjere«. Ch. du Mont je prisustvovao svim sjednicama i raspravama, pa veli, da je dobio utisak, kako ni jedan teolog na ovom sastanku nije imao ni na kraj pameti, e bi branio stalni »Vjerujem« (Schweizerische Rundschau, H. 7. 1927). Učesnici niti su išli za tim, da iznesu nacrt jedinstvenog vjerovanja, niti su se osudili da o tome i progovore. Tim cijeli ovaj sastanak pokazuje, da je protestantizam kroz ova tri vijeka,

od svog početka do danas, radio samo na tome, kako će pokoriti zemlju, ne kako će osvojiti nebo. Sam predsjednik sastanka ili konferencije, biskup Brent iz episkopalne crkve u New-Yorku, reče, da ova konferencija traži jedinstvo a ne raspravljanje, jer bi to povećalo već postojeće razlike.

Tako je prvi govornik izjavio o Kristu: Moderna kritika opet postavlja Isusa u središte kršćanskog pokreta; pa kada bi ta kritika htjela i ne priznati Isusova čudesa, mora ipak priznati, da su učenici vjerovali u čudesa. Na koncu je i ovaj biskup govornik upleo legende i čudesima, a za sebe izjavi, da on može vjerovati u božanstvo Isusovo. Prof. Deissmann je govorio o potrebi jedinstva, ne jedinstvenosti. Oba su ta govornika kazala, da je glas Crkve evanđelje, ali ga svaki od obojice tumači na svoj način.

Što je rečeno o naravi Crkve? O tome je govorio atenski nadbiskup (ovom su sastanku pribivali i pravoslavni, na što ih je navela ekonomska potreba) metropolita Hrisostom. On je govorio gotovo kao katolik, pa ga je stoga protestantska većina primila indiferentno. Iza njege se javio Rev. Parkes Cadman. On nije govorio o prošlosti Crkve, nego o budućnosti, o naravi te Crkve. Iza nekoliko laskavih riječi o rimo-katoličkoj Crkvi, reče, da bi ona samo dobila, kada bi priznala, da je protentantizam samo započeo novu dobu slobode, koja je u prilog kršćanstvu i vjeri. Priznao je, Crkva prošlosti imala je junaka u kreposti. I on se igrao riječima kao i drugi govornici.

No koja mora biti zajednička vjeroispovijest? O tome su govorili biskup Gore i Dr. Zoellner. Gore reče: »Možda se u tome svi slažemo, da katoličkoj Crkvi treba sudjelovanje protestantskih crkvi i njihovih pokreta, ali i obratno da protestantske crkve trebaju snage i duha katolicizma«. Mi bi ovdje upitali: Što je taj katolički duh? Očevidno je to kršćanski duh, koga uzalud tražimo u protestantizmu. Iza Gorea i Zoellnera su govorili anglikanski teolozi, koji se nijesu složili ni u tome, da li je kršćanstvo religija. Uzalud se i Dr. Zoellner tužio na individualizam i socijalizam, kao najveće neprijatelje svake vjere, tog spoja čovječjeg s Bogom.

O pastirskoj se službi izjavi bombayski biskup: »Crkva nije demokracija, nego je monarhija i Krist je kralj. Sve crkvene ustanove moraju odgovarati tom suverenitetu i nositi njegovo obilježje. Crkva nije škola filozofa, nego živo tijelo. Krist je Crkvi dao službenike, koji će je s njime spojiti u organizam, u živoj istini i istinitom životu. To je ideal pastirske službe«. Dr. Scherer se zadovoljio, da pokaže, kako pitanje o biskupskom redu nije novo.

Pitanje je o sakramentima unijelo više živahnosti. Nadbiskup je Germanos pročitao referat biskupa Nikolaja (iz Ohride), jer je ovaj bio zapriječen. On veli, da je 7 sv. sakramenata, koji imaju

svoju formu i materiju, kako to uči i rimska Crkva. Sastanak je saslušao i ovaj referat vrlo hladno. Radije je saslušao referat Rev. Vernona Bartleta, koji reče, da je Krist ustanovio samo dva sakramenta. On reče na koncu upravo anarhički: »Vjerujemo, da je to jedino pravo sredstvo i da ćemo se po njemu međusobno približiti u duhu pravednosti, ako se svako pokloni pred uvjerenjem drugoga«.

No kako da se ujedine postojeće crkve? O tome je govorio nadbiskup Upsale, leader stockholmskog pokreta; po njemu treba da crkve primijene duh i načela evanđelja na savremene socijalne potrebe i prilike; po njemu jedinstvenost crkve ne bi ništa koristila, ako ne bi nada sve težila za slobodom. On dakle zastupa socijalnu religiju. On zaboravlja, da time religija prestaje biti što treba da bude i postaje samo socijologijom. O istom je predmetu referirao i biskup iz Glouceстера; njemu jedinstvo mora biti nada sve duhovno; njemu je subjektivna vjera sve. Dakle i tu potpuna anarhija!

Du Mont je prisustvovao svim sjednicama, te dijeli učesnike u 4 skupine: Prvu skupinu sačinjavaju vođe sastanka, osobito biskup Brent, koji se vlada kao hladan kamen, dostojanstven, sebe ima u vlasti. U za nj je engleski teolog Dr. Garvie, vrstan u debatama. Amo spada i upsalski biskup Dr. Soederblom, koji nosi na prsima sjajni križ, ima gustu kosu, rado se kreće po dvorani i hodnicima. I new-yorški biskup Manning ističe se svojom elegancijom; on je: sagradio najveću katedralu u amerikanskoj metropoli i vodi savjesti najuplivnijih ljudi i žena u Americi. Ovo je skup ljudi, koji su pristaše episkopata. Drugi gledaju na njih kao političari ili poslovni ljudi. Ovi sastavljaju drugi skup. Treći: u skupini pripadaju istočnjacima. Sjedili su na sastanku, obučeni u zapadnjačko odijelo, a samo u hramu su imali svoje ornate. Isticali su se dugim kosama i raširenim bradama. O njima vrijedi i na ovom sastanku, što je već lani istaknuo Journet prigodom stockholmskog sastanka: Izvršili su svoju ulogu (L' Union des eglises, Paris, Grasset) -- Četvrti je skup neumoran; na čelu mu je Francuz Monod. Njemu je pomagao pastor Gounelle, urednik časopisa „Le christianisme social«. No obojica su više rušila, nego li gradila. (Scw. Rundschau 622-624).

Osim malo istočnjaka bilo je na sastanku i par Crnaca i predstavnika žute rase, ali su svi ko i ono nekoliko žena malo aktivno sudjelovali.

Na koncu je ovaj sastanak turio u svijet proglas, pun zvučnih riječi, koje govore o jedinstvu i prikrivaju očiti neuspjeh.

2. Temeljna pogreška lausannskog sastanka.

Sastanak je želio da istraži dvije stvari: 1. kako da spasi svijet, 2. kako da doskoči sektarskom raskolu. No put, kojim je

pošao, sasvim je pogrešan, pa će protestanti moći da održe još tisuću ovakovih sastanaka, ali željenog jedinstva ne će nikako postići. Zašto ne? Jer nijesu pošli putem, kojim je išao stari svijet, prvi kršćanski vijekovi. Taj je put zacrtao sv. Irenej već u drugom vijeku. On veli: Upitajmo sve crkve, što uče u svim vijekovima; ali taj je put dug ima jedan kraći i lakši, a taj je, ako se obratimo »najvećoj i najstarijoj crkvi, poznatoj svima, koju su u Rimu osnovali sv. Petar i Pavao, jer ona čuva apostolsku predaju i vjeru. Taj dični mučenik ističe i razlog: Rimski stolica ima iznad svih crkvi prvenstvo (potiore principalitatem) i ona je uvijek očuvala apostolsku predaju (Adv. haereses, lib. 3, c. 3). Ovo je naglasivao i sv. Leon Veliki; i Rus je Solovjev to usvojio za sebe i upućivao svoje zemljake na taj put. Drugoga puta nema. I mi katolici cijenimo mnijenja naših teologa, svih učenjaka, ali mi tražimo tko će nam kazati što je objavljeno i gdje se to čuva; tražimo, da nam se to kaže sa sigurnošću. Tu nam može pomoći samo nepogrešivi učitelj, a to je rimski biskup, kako su to vjerovali kršćani i crkva prije Focija i Luteru, kako to i sada vjeruje i uči najveća kršćanska Crkva, rimo-katolička. I mi katolici cijenimo razlaganje svetih otaca i crkvenih pisaca, ali samo toliko, koliko se to razlaganje slaže s naukom rimskog pape. Tako su postupali i svi ugledniji duhovi prvih i prošlih vijekova. Nije to čovječji ili naš izum. I to je dio objave (Civiltá cattolica, 1. okt. 1927, 49).

Na koncu se slažemo i s onim, što navodi madridska revija «Razon y fe»: »Papa je vrlo dobro učinio, što se nije odazvao učtivom protestantskom pozivu i nije nikoga poslao, da ga ondje zastupa. Razlog je očevidan. On ondje ne bi mogao šutjeti i prikriti zabludu svog susjeda. Katolička Crkva, rimski papa ne može da šuti, pa bi morao svaki čas protestirati, a uspjeha ne bi bilo nikakvog, kako se to vidjelo kod istočnjaka« (25. 9. 1927, 402).

A. A.

